

Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Meiestraat te Bree

Annelies De Raymaeker

Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba

Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2016K553
 Erkend archeoloog: Annelies De Raymaeker, OE/ERK/Archeoloog/2016/00148
 Studie bureau Archeologie bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
 Locatie: Bree, Meinestraat (fig. 1.1 en 1.2)
Bounding box: punt 1: x: 236064; y: 204287
 punt 2: x: 236087; y: 204321
 Bree, Afd. 1, Sectie B, percelen 403p en 403n (fig. 1.3)
 Periode uitvoering: 14 – 29 november 2016
 Relevante termen: Bureauonderzoek, archeologische zone, middeleeuwen
 Verstoorte zones: Het terrein is deels bebouwd, de gebouwen zijn voorzien van een kelder.

2.2 Gemotiveerd advies

Het terrein heeft een oppervlakte van 516 m². De initiatiefnemer plant de bouw van een polikliniek met appartementen. Hiervoor zal de huidige bebouwing worden gesloopt, de sloopvergunning wordt samen met de stedenbouwkundige vergunning aangevraagd.

Het uitgevoerde bureauonderzoek heeft aangetoond dat het projectgebied, dat binnen de historische stadskern van Bree ligt, een groot archeologisch potentieel bezit. Het uitgevoerde bureauonderzoek heeft aangetoond dat het projectgebied tijdens de volle en late middeleeuwen gelegen is in een zone met hoge densiteit aan. Het projectgebied bevat een hoog potentieel voor sporensites uit de volle en late middeleeuwen. Voor grondsporensites vanaf de metaaltijden tot en met de vroege middeleeuwen ligt de verwachting eerder lager, maar dit kan niet worden uitgesloten.

Op basis van het bureauonderzoek kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd worden. Aangezien de geplande bouwwerkzaamheden de bodemopbouw grondig zullen verstoren, wordt verder onderzoek noodzakelijk geacht. Omdat de afbraak van de aanwezige bebouwing pas na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning zal plaatsvinden dient het onderzoek te worden uitgevoerd in uitgesteld traject.

Eerst wordt de opportuniteit van de diverse methoden van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Landschappelijke profielputten	Nee	Er wordt binnen het projectgebied geen specifieke bodemkundige situatie verwacht die het graven van landschappelijke profielputten noodzakelijk maakt. Het uitgevoerde bureauonderzoek heeft geen verwachting gecreëerd voor het specifiek aantreffen van een prehistorische artefactensite.
Geofysisch onderzoek	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de

		eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Ook dient er op gewezen te worden dat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen die mogelijk deel uit maken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Ook dient na de uitvoering van geofysisch onderzoek steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren.
Veldkartering	Nee	Het terrein is op dit moment grotendeels verhard en bebouwd, waardoor deze methode momenteel niet kan worden gebruikt.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die specifiek wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die specifiek wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die specifiek wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Het is nuttig deze methode toe te passen op het terrein, omdat de onderzoekstechniek een beter ruimtelijk inzicht biedt dan de voorgaande onderzoekstechnieken. Hoewel het projectgebied gelegen is binnen een zogenaamde stadscontext, wordt geen complexe verticale stratigrafie verwacht. Hierdoor is het niet noodzakelijk om eerder de voorkeur te geven aan een proefputtenonderzoek in plaats van een

		proefsleuvenonderzoek. Hoewel deze methode een schadelijke impact op het bodemarchief heeft, is deze onderzoeksmethode nodig om verdere uitspraken te kunnen doen over de eventuele aanwezigheid van een archeologische site op het terrein.
--	--	--

Na afweging van de opportuniteit van elke individuele onderzoeksmethode wordt de combinatie van verschillende methoden afgewogen op basis van dezelfde criteria. Op basis van hogerstaande afwegingen en gezien de mogelijkheid op waarden uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd wordt een vooronderzoek gehanteerd dat bestaat uit proefputten.

Het proefsleuvenonderzoek kan doorgaan indien het terrein volledig ontdaan is van alle bebouwing. Bij het verwijderen van de bebouwing worden in eerste instantie enkel de bovengrondse constructies gesloopt. Om het bodemarchief niet nodeloos te schaden dient de verwijdering van de kelder van de huidige bebouwing onder archeologische werfbegeleiding te gebeuren (overeenkomstig Code Goede Praktijk 19.1).

Omdat de afbraak van de aanwezige bebouwing zal plaatsvinden na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning, kan het vooronderzoek enkel in uitgesteld traject uitgevoerd worden.

2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een vooronderzoek met ingreep in de bodem is uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering. Hoewel het projectgebied gelegen is binnen de stadskern van Bree, wordt geen complexe verticale stratigrafie verwacht. Hierdoor is het niet nodig om gebruik te maken van proefputten.

Mogelijk kunnen de gegevens uit het vooronderzoek met ingreep in de bodem bijkomende informatie aanleveren die toelaten de hypothesen gebaseerd op het bureauonderzoek te bevestigen, te verfijnen of bij te sturen op vlak van de opbouw van de ondergrond, aanwezigheid van intacte bodems, verstoring van de oorspronkelijke bodem, verwachte periode en aard van de site.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveau's?
- Waar ligt/ lag de hoogste grondwaterspiegel?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Kunnen de aangetroffen sporen tot kenniswinst leiden met betrekking tot de ontwikkeling en de oudste fasen van Bree?

- Zijn er nog resten bewaard van de historische bebouwing langs de Meistraat? Wat is de stratigrafische opbouw op dit deel van het terrein?
- Werden er resten aangetroffen die deel uitmaken van de stadsomwalling van Bree?
- Dienen er specifieke maatregelen worden getroffen om het onderzoeken van deze structuren mogelijk te maken?
- Dienen er stalen voor specifieke natuurwetenschappelijke methodes worden genomen?

Het vooronderzoek in zijn geheel kan als volledig worden beschouwd als er voldoende informatie werd gegenereerd om:

- - een te bekrachtigen nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft.
- - een te bekrachtigen nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.
- - een te bekrachtigen nota op te maken die de onmogelijkheid voor een behoud in situ staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.
- - een te bekrachtigen nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.

De onderzoeksmethode bestaat de oppervlakte van 561 m², zoals die is afgebakend op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (fig. 2.1). De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen van het assessment beantwoord zijn.

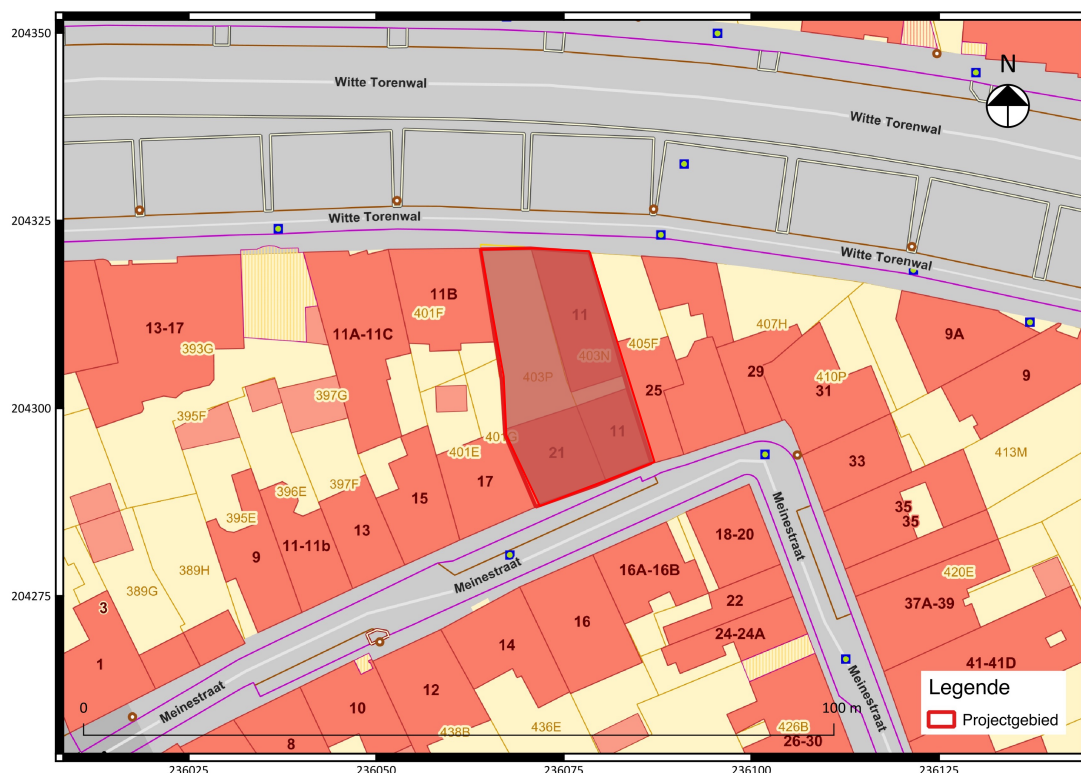

Fig. 2.1: Synthesepan met aanduiding van de zone die geselecteerd werd voor verder onderzoek.

2.3.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken

Het proefsleuvenonderzoek kan doorgaan indien het terrein volledig ontdaan is van alle bebouwing. Om het bodemarchief niet nodeloos te schaden dient de verwijdering van de kelder van de huidige bebouwing onder **archeologische werfbegeleiding** te gebeuren (overeenkomstig Code Goede Praktijk 19.1).

Voor de gehanteerde onderzoekstechniek, de aanleg van **proefsleuven**, is hoofdstuk 8.6 van de Code van de Goede Praktijk (CGP) van toepassing. Het doel van deze strategie is om uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Er wordt geopteerd voor proefsleuven, hoewel het projectgebied gelegen is binnen de stadskern van Bree, wordt geen complexe verticale stratigrafie verwacht. Meer specifiek voor het terrein binnen een vastgelegde archeologische zone (stadskern van Bree) is paragraaf 8.6.3 van de CGP van toepassing.

Om een optimale spreiding van het projectgebied te bekomen, wordt een noord-zuid georiënteerde proefsleuf voorgesteld (fig. 2.2). De proefsleuf wordt aangevuld met een groot kijkvenster ten oosten. Dit kijkvenster wordt in functie van de resultaten van de proefsleuf ingepland. Het kijkvenster wordt niet alleen voorzien om eventueel aanwezige sporenconcentraties nader te bekijken maar ook om schijnbaar lege zones te controleren.

De proefsleuf en kijkvensters worden aangelegd conform de bepalingen uit CGP 8.6 en 8.6.3. Er wordt gekozen voor een proefsleuf met een breedte van 2 m. De proefsleuven en noodzakelijke kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandenloze bak. De proefsleuven worden aangelegd op alle archeologische niveaus waarop grondsporen te zien zijn. De teelaarde en het eventuele onderliggende colluvium worden verwijderd.

Langs de **Meistraat** wordt aandacht besteed aan eventueel aanwezige muur- en funderingsresten van historische bebouwing. Indien resten van historische bebouwing worden aangetroffen, wordt een profielput gegraven op de stratigrafische opbouw na te gaan. Indien na het graven van de proefsleuf de aan- of afwezigheid van resten van de historische bebouwing kan worden aangetoond, wordt een extra kijkvenster langs de straatkant gegraven.

Bovendien wordt er extra aandacht besteed aan de mogelijke aanwezigheid en opbouw (in drie dimensies) van verdedigingselementen gerelateerd aan de stadsmuur en omwalling. Deze resten zullen eerder te verwachten zijn aan de **Witte Torenwal**. Bij deze resten wordt aandacht besteed aan het natuurwetenschappelijk potentieel.

Bij het graven van de profielputten worden passende maatregelen getroffen zodat er steeds kan worden gewerkt in veilige omstandigheden.

De uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek dienen niet te beschikken over bijkomende specifieke competenties ten opzichte van deze opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

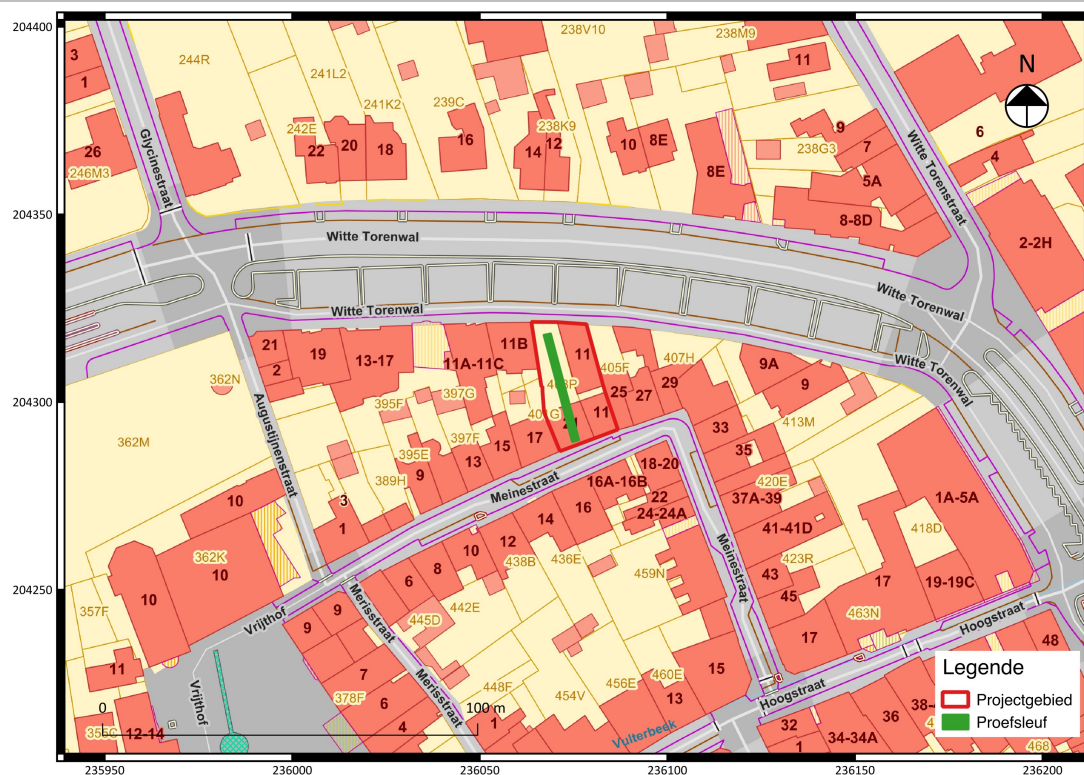

Fig. 2.2: Projectie van het voorgestelde proefsleuvenplan op het kadaster.